

Entrevista a Manuel Ortínez, conseller del govern Tarradellas

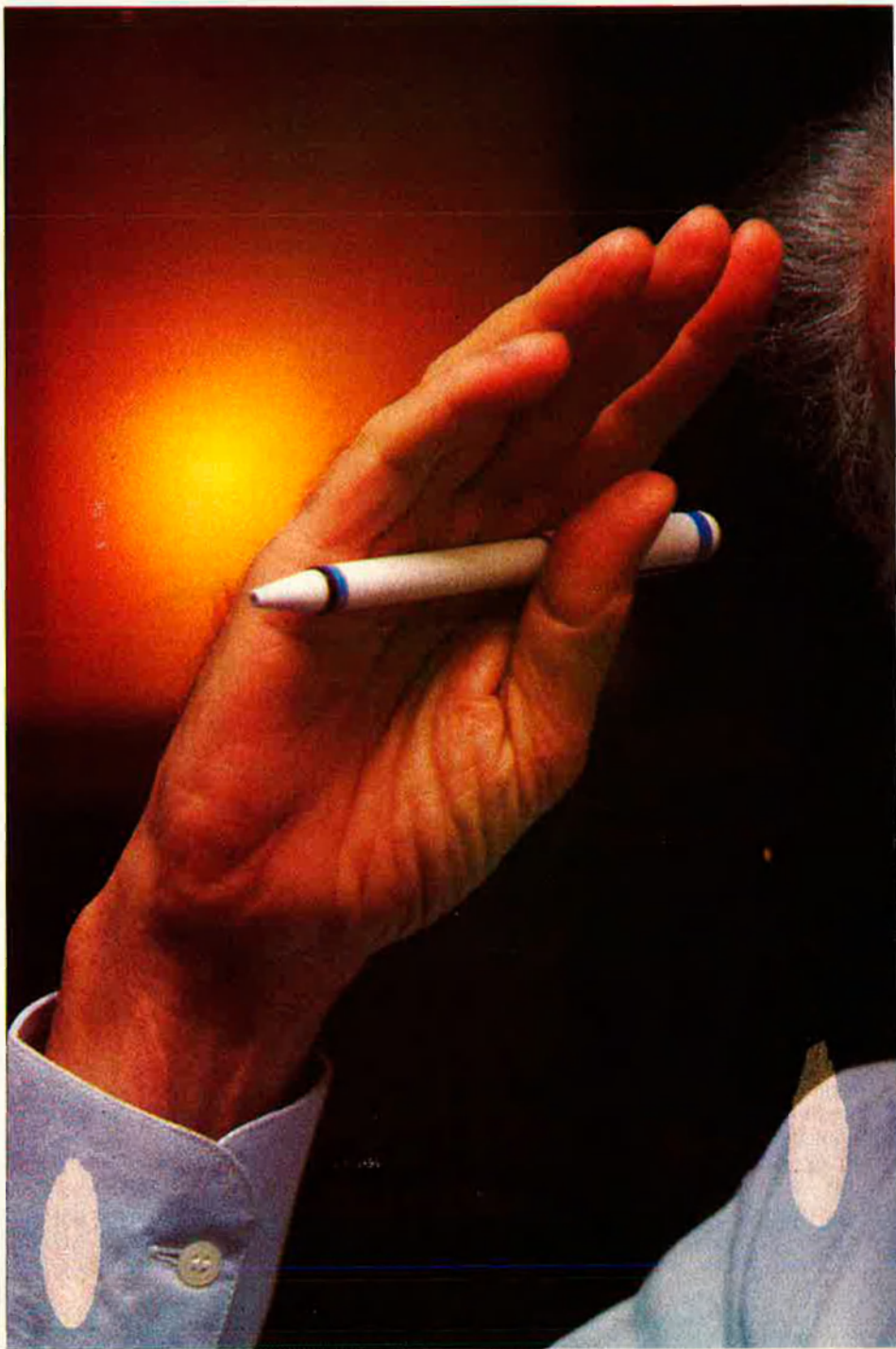
Tarradellas va tenir por de la impopularitat

Manuel Ortínez va ser l'home clau de la negociació amb Madrid pel retorn del president Tarradellas. Des de la seva posició privilegiada va viure els moments més importants de la transició. Gairebé quinze anys després, Ortínez parla en exclusiva per a EL TEMPS.

Aquest home gran, de galtes colrades, alt i ceapat, dels qui –inevitablement– cal tractar de vostè, s'ha adonat tot just jubilar-se, que mai no havia pensat que tingués –i sembla que n'hi tenia– èxit amb les dones. Però hi posa sentit pràctic. Saber-ho “no em serveix de res ara”. Tanmateix, o potser per tot això, ens confessa dos dels seus “defectes greus”. Petites vanitats: “Gesticulo i quan em fotografien, em queden els ulls encegats”. Res de substancial, doncs. Fa molt temps ja que, de conviccions, no en gasta més de les necessàries. Els negocis i Catalunya. Aquestes, segur.

Fins aquí ningú no s'equivocaria sobre conviccions i creences. Després caldria llegir una mica de Max Weber. Via Ortínez. “Els puritans protestants son honestos per definició, i per tant son implacables”. I és clar, Manuel Ortínez és ciutadà suís. D'un país que ha fet del capitalisme endreçat i fanàtic, una maquinària perfecta. Perquè, allà, no cal recordar la línia traçada entre el seu bé i el seu mal. S'aplica i prou. Ortínez ho resol fàcil: “qui la fa la paga”. I quan Manuel Ortínez, ex-conseller delegat del Consorci de la Indústria Tèxtil Cotonera, ex-director del Banc de Bilbao a Barcelona, ex-director de l'Institut de Moneda Extranjera i ex-advocat, no del tot retirat del negoci d'assessorament legal d'empreses, remarca que, a Suïssa, “qui la fa la paga” recorda la norma de Calví i la ciutat lliure de Ginebra. Dels protestants purs que creien en la predestinació i en un ordre moral bàsic, immutable. De “la gent que té fe en una cosa i actua en conseqüència”.

Manuel Ortínez només és víctima d'una ensepegada. Circumstancial i aleatòria. Va nàixer a Catalunya fa 71 any. Ni la seva família –el pare, “fabricant mitjanet d'Igualada”– ni el seu país donaven per a gaire: “La burgesia catalana era normalment partidària de Cambó i del

Papa. Així s'estalviaven de pensar". La seva sort, abans de Calví, es va dir Ortega. Ortega y Gasset: "Llegir-lo era la seguretat de fer els raonaments correctes". El va resumir en mil fitxes i va quedar xop de teoria: "Em va fer racional". Va pensar tant com per a inventar-se teories per a salvar els abismes ideològics del segle. I salvar les seves pròpies contradiccions, és clar. En diu la teoria del formatge espanyol. "¿Vostè ha vist mai que la meitat d'un formatge sigui més dolenta que l'altra?". La no molt original teoria d'una guerra civil organitzada per de-

ments, per dues dictadures iguals, on no hi havia soldats bons ni dolents: "Són els mateixos". La concòrdia i l'oblit com a única possibilitat de realitzar, anys després, molts anys després, una 'transició pacífica'. Els fets, i Tarradellas, li donarien la raó. I les petites anècdotes de Manel Ortínez: "En un consell de la Generalitat jo vaig dir a Tarradellas —perquè sempre parlàvem d'aquests jovenets tan avançats que s'exclamaven de l'ocupació de Barcelona i del terror—: 'Mireu, les coses van passar com van passar, jo no era franquista precisament però el 90%

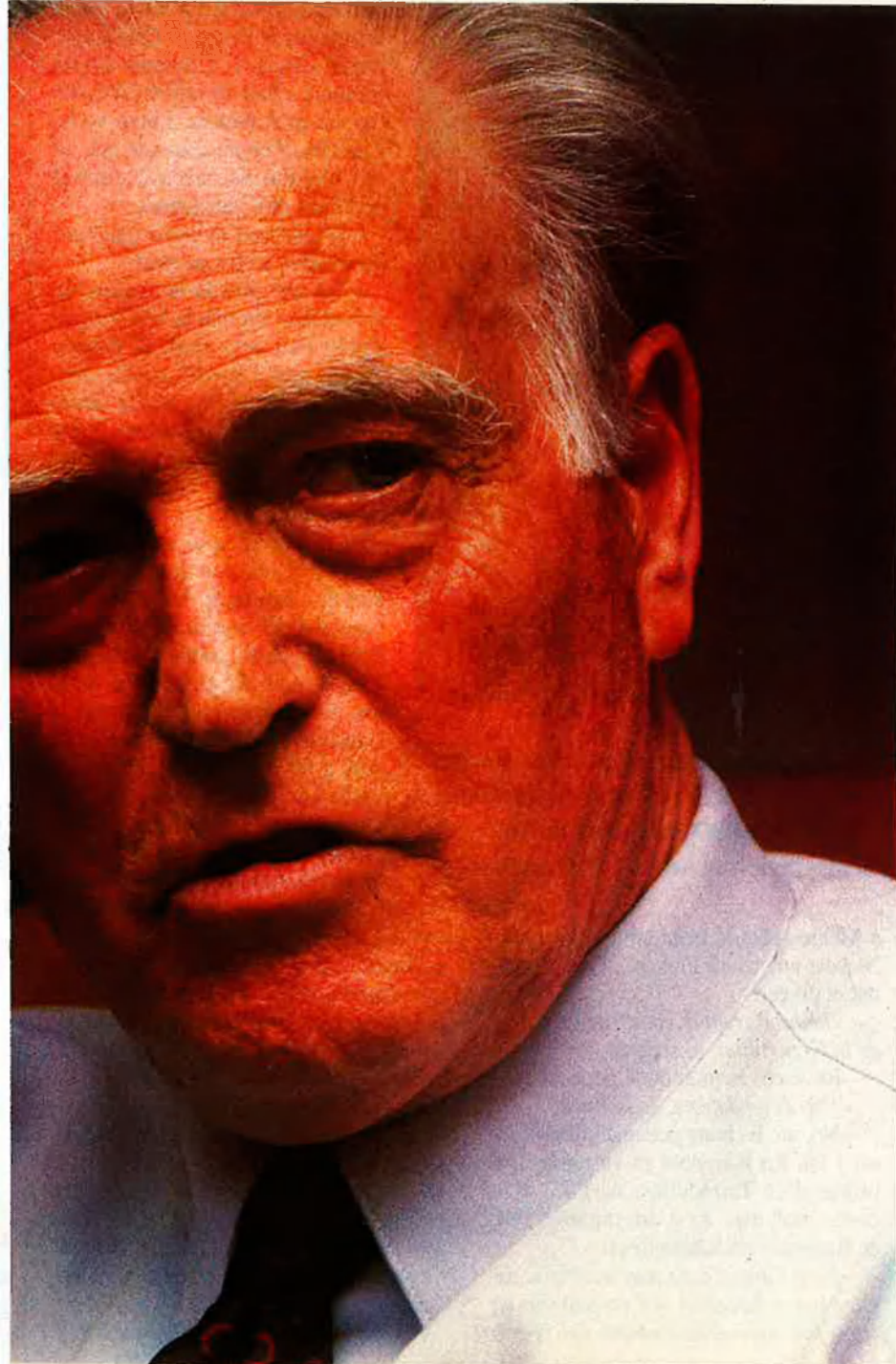
de la població de Barcelona va sortir al carrer a rebre les tropes nacionals perquè es van sentir alliberades; perquè s'havia acabat la guerra.' I en Tarradellas em va dir, molt paternal: 'Manel, us equivoqueu.' Vaig pensar: Ara s'ha molestat. I em va dir: 'Us equivoqueu, el 95%'". Manel Ortínez, ¿Qui ho dubta?, va tenir temps de conèixer el país. Va tenir temps de creure, més aviat, en els ciutadans suïssos. "Franco va manar quaranta anys amb mentalitat de tinent". La realitat, Ortínez l'esquartera. Però la lògica suïssa li diu que la veritat també pot ser devastadora: "perquè, llavors, si Franco era un home molt limitat, som uns desgraciats". Just el que no cal dir. Perquè és gratuït.

Només alguns catalans han tingut, per Manel Ortínez, la categoria inabastable dels ciutadans suïssos, i han estat gairebé sempre "gent important", perquè de gent important —com de protestants purs— no en queden gaires: Josep Pla, Joan Fuster, Josep Tarradellas, Eugeni Xammar... Homes que va conèixer i per a alguns dels quals va publicar llibres —a la petita editorial AC, fins al 1968— i va exercir càrrecs polítics —conseller de Governació a la Generalitat provisional. I per tots ells, pel seu president, o per aquell sentit de "catalanismo no separatista" que tant entusiasma Madrid, Manel Ortínez es va convertir en l'home bo, en el missatger providencial que, un matí d'octubre del 1977, va traspasar el Paseo de la Castellana —on tenia el despatx d'advocat— per anar a veure el vice-president del govern Suárez, Alfonso Osorio, i proposar-li que l'estat espanyol negociés amb Josep Tarradellas el restabliment de la Generalitat de Catalunya.

Al final, queda la llegenda. "Ortínez ho sap tot". Però... Ortínez, murrí com és, vota a Suïssa.

—Durant el franquisme vostè va ocupar un càrrec oficial a Madrid. ¿Per què?

—Jo era director del Banc de Bilbao a Catalunya i Balears. No tenia experiència com a banquer, però tenia sentit comú. Per a ser banquer s'ha de tenir sentit comú i una idea tan senzilla com comprar el diner barat i vendre'l car. L'experiència va anar molt bé. Tant bé que em van proposar de dirigir l'Institut Espanyol de Moneda Extranjera que, en aquell moment, feia funcionar la política monetària exterior. Abans d'acceptar, vaig demanar permís a Tarradellas. Vaig anar a París a veure'l i em va dir: "Convé que els catalans aprenguin l'administració de l'estat, que la vegin per dintre". En

Tarradellas era un home d'estat; que avui dia hi ha poca gent que ho sigui. Ell em va donar el seu permís. I a mi m'interessava passar a la banca central. No vaig fer cap jurament ni damunt el santcris ni res d'això...

—¿Va sentir-se rebutjat per algú?

—Algú es va molestar perquè semblava col·laboracionisme. I jo mai no vaig creure que es pogués traure Franco a base d'empentes; no vaig creure mai que fer una manifestació i trencar vidres servís de res. Al contrari, et diré exactament al revés. A la meua manera de veure, el que convenia era que la gent cada vegada es conscienciés més de les coses, que, si podia, millorés el nivell de vida, perquè aquesta millora va unida al sentit de la llibertat. Quan tu menges, tens temps de pensar en la llibertat.

—¿La fama d'home ben relacionat l'agafa en aquesta etapa de Madrid?

— Bé, jo em coneixia Madrid, i Madrid m'interessava per l'economia. I a més, la política passava a través de l'economia.

—¿Els seus contactes amb Fuster i Tarradellas, gent tan marcadament d'oposició, no li portaven problemes a Madrid?

—Jo, d'en Tarradellas, no en parlava perquè potser sí que m'haurien agafat.

—¿No van arribar a saber-ho?

—No, se'n van assabentar després. Però us haig de dir francament les coses: en Tarradellas ningú no sabia qui era, ni a Madrid, ni a València. Ni a Barcelona tampoc. I de la Generalitat, les noves generacions no en sabien res. Quan vaig anar a veure Adolfo Suárez, al 1976, per proposar-li l'operació retorn d'en Tarradellas, Suárez no sabia que existís la Generalitat i encara menys el senyor Tarradellas. És normal.

—¿Ja sap l'últim rumor sobre Tarradellas?

—No.

—El general Armada li hauria ofert un ministeri en el futur govern de concentració espanyol que s'hauria produït arran del colp d'estat.

—¿A Tarradellas? No ho crec. El que sí que és veritat és que el general Coloma Gallegos, en el moment del 23 de febrer, diu: "Tarradellas ens resoldria aquesta situació com a president del govern d'Espanya". Això és així i ja ho faré sortir en

unes memòries que estic preparant...

—¿I les publicarà aviat?

—Bé, després de l'estiu.

—¿Per què Tarradellas acceptava la seva "col·laboració" amb el règim?

—Caram, perquè jo era un home disciplinat. Jo era un home correcte i no intentava fer no sé què. En Benet, per exemple, el que intentava era ser president de la Generalitat com més aviat millor. Hi havia gent que pensava que tenia les cartes a la mà per a fer política, que en Franco cauria de l'un moment a l'altre. La gent del *dedo corto* que en deien

RAFA GIL

“Quan vaig anar a veure Adolfo Suárez per proposar-li l'operació retorn d'en Tarradellas, Suárez no sabia que existís la Generalitat i encara menys el senyor Tarradellas”

a Mèxic —pica la taula amb el dit petit—, “aquest any caurà Franco”. I els va quedar el dit curt.

—També Raventós volia ser president de la Generalitat, se suposa.

—Raventós és molt bona persona.

—¿No és un defecte, en política?

—No, no. És bona persona i desinteressat i tot. En Raventós es va posar a les ordres d'en Tarradellas. Al PSC, li va costar molt més. És a dir, dintre el PSC, en Raventós era tarradellista.

—Però l'única cosa que semblava segura per a Raventós —la conselleria en cap— fins quinze dies abans del retorn

de Tarradellas, es va esfumar.

—Sí, jo hauria trobat bé que el nomenessin conseller en cap.

—¿I per què no l'en van fer?

—Home, perquè en Tarradellas volia ser-ho ell. És normal. Hi havia una cosa claríssima; els polítics catalans, i els espanyols en general, tenien una inexperiència total de certa política. No els havien deixat fer res, i no tenien un pensament coherent. El que s'havia de fer, amb la transició, era organitzar un estat. Parlo del català. Amb bona forma. No és que vulgui ara dir que l'Àngel Colom té

raó, que no sé si en té. Jo parlo d'organitzar l'estat a Catalunya, l'estat català. I si després fossin València i Balears millor. Tarradellas era molt realista, i això no ho veia clar. Sempre deia que que no ens havíem de barrejar amb el problema dels valencians.

—¿I per què es perd aquesta oportunitat de fer un estat?

—Em sap greu dir-ho: perquè en Tarradellas era massa vell. Ens va agafar deu anys tard. Si Franco hagués mort l'any 65, podeu creure que encara hi fóra jo a la Generalitat. S'havia d'organitzar l'estat català, i jo era partidari d'una negociació de tu a tu entre el govern central i Tarradellas. Podia haver anat des de la unió personal acceptant el rei, que aquesta era la clau de l'assumpte, fins a fer l'Estatut del 32 *mutatis mutandis*. Però els polítics catalans volien un Estatut nou. El govern no sabia res, ells estaven convençuts que a Catalunya la UCD tenia alguna cosa a fer, i que el Pujol s'ho enduria. I jo deia, per pura intuïció, que guanyarien l'esquerra. L'any 77 era el més lògic. El país bàsicament era d'esquerra. Les informacions tan confidencials de Suárez

eren les de Sánchez-Terán, llavors governador civil de Barcelona, que no tenia ni idea de qui guanyaria les eleccions.

—Durant les negociacions de l'estiu del 1977 entre el govern espanyol, els parlamentaris catalans i Tarradellas es filtren informacions a la premsa, Tarradellas destitueix Benet de la comissió negociadora.

—Quan, a en Tarradellas, li pregunten per Benet diu: “*Connais pas*”. I en Benet diu: “¿Sí que em coneix, home, l'he vist moltes vegades!” Ja ho veieu com anava, doncs...

—Però ¿per què era tan difícil coor-

dinar l'acció dels parlamentaris amb la de Tarradellas?

—Per negociar de tu a tu, Tarradellas havia de negociar sol. S'havia de fer així. De tu a tu, la Generalitat de Catalunya com a institució purament catalana, teòricament com un estat, i l'estat espanyol, amb el govern i el rei al davant —sense comprometre's evidentment; no es compromet mai—, aquesta negociació podia conduir a molt. No hi havia el problema de les autonomies, ningú no era autònom. No hi havia constitució, ja havien passat la Llei de Reforma Política. No hi havia, per tant, cap limitació. Es podia haver fet, teòricament, una negociació de tu a tu.

—¿Però, llavors, Tarradellas va negociar a la baixa ja de sortida o el van collar molt?

—Home, evident que els altres el van collar molt. En Suárez deia una cosa molt senzilla: "Perdoni, el poder el tinc jo; vostè no té cap poder". Això és veritat, és un argument de força major. Havien guanyat les eleccions a tot arreu excepte a Catalunya. Suárez tenia legitimitat democràtica.

—¿Quan just després de les eleccions legislatives del 15-J del 1977, el PSC proposa a Tarradellas que aquest inauguri l'Assemblea de Parlamentaris, no era llavors que es podien lligar les dues legitimitats: la històrica de la Generalitat i la popular dels vencedors de les eleccions? Tarradellas semblava que havia dit que sí...

—Tarradellas mai no va dir que sí.

—Almenys així va fer-ho creure a Raventós.

—Tarradellas sempre va dir que només tornaria com a president de la Generalitat. I aquí s'acabava la història. La pregunta és: ¿amb quins poders? Perquè hi havia una Assemblea de Parlamentaris que no era tal. Eren parlamentaris a les corts espanyoles. Es constituïen en assemblea catalana amb una legitimitat discutible. No existia enlloc cap paper que digués que representaven alguna cosa de Catalunya, eren parlamentaris elegits per a anar a Madrid. I abans s'hauria hagut de fer o bé l'adaptació de l'Estatut del 32 a les circumstàncies noves, que això no era tan difícil, o bé un nou Estatut a negociar aquí amb els parlamentaris i la Generalitat, que era en Tarradellas i ningú més. Però l'Estatut de Catalunya, l'actual, va

ser fet per uns parlamentaris a Madrid, sense consultar mai la Generalitat.

—¿Perquè Tarradellas no va voler o perquè no li ho van deixar?

—No li ho van preguntar mai. La Generalitat com a institució no va ser mai consultada.

—En canvi, al govern de la Generalitat, hi eren representats tots els partits polítics.

—Aquest és l'error de Tarradellas. El President tenia tota l'autoritat per a fer un govern al seu gust. No hi havia Estatut encara. I aquí rau la feblesa de Tarradellas,

D. UMBERT

"Raventós és molt bona persona, i desinteressat i tot"

dellas, aquests deu anys de més. En comptes de fer-ho bé, dona el govern als partits. I, des d'aquell moment, s'equivoca. Tarradellas és una reproducció de De Gaulle. Un tipus que se'n va a Londres, que munta un govern, que diu "jo represento la legitimitat", i que al final la representa... Però De Gaulle comet un error quan se'n va a París: fa un govern de partits. Quan tu poses uns comunistes, per entendre'ns, al govern, positivament saps que depenen del partit comunista i, amb totes les excuses que vulguin, depenen de les ordres que els donin de Moscou. En el cas de Tarradellas, l'any 77,

ve a ser el mateix amb petites variacions. El Guti és un noi excel·lent, i el Ramon Espasa també està molt bé, però ells creien de bona fe que el Brèjnev era un superclasse i que Rússia era el model a seguir.

—¿Per què Tarradellas opta pels partits?

—Va tenir por de ser impopular. Comet l'error de nomenar un govern amb ministres que depenen dels partits i llavors automàticament deixa de ser l'home indiscutible, perquè ni tan sols pot destituir un conseller. Aquesta va ser l'única forma de tenir tothom content. ¡Compte!, jo no dic que no hagués de fer un govern d'unitat. Encara ara jo defenso el govern d'unitat.

—Igual que Tarradellas...

—Sí, però amb una diferència: que els consellers, els havia de nomenar ell. Ell havia de posar en tal i tal altre, que depenguessin d'ell. El que no hauria d'haver fet és dependre ell dels partits.

—Segons que vostè mateix ha dit, en la negociació de Tarradellas amb Madrid es perd l'oportunitat d'aconseguir un autogovern més ampli.

—Home, només cal veure que l'Estatut basc és millor...

—Un cop perduda aquesta oportunitat, Tarradellas va tenir dos anys de govern que tampoc no va aprofitar...

—¿Però si són els partits els protagonistes! L'Estatut no va ser ni consultat a la Generalitat. L'Estatut, l'aproven a Madrid els diputats catalans que tornen aquí victoriosament, i ho celebren amb copes de xampany com un gran triomf. Al cap d'un temps ja van dir "em sembla que no és tan bo com crèiem". ¿Per què? Perquè resulta que l'Estatut basc és millor

que el nostre. El nostre Estatut no és un model d'Estatut. Personalment, puc dir que Sureda, Bricall i jo vam proposar al president que recomanés el vot contrari a l'Estatut.

—Un conseller d'aquell govern d'unitat va explicar fa unes setmanes a la nostra revista el contingut d'una agitada reunió del govern de Tarradellas, en què el president va anunciar, primer, que no aniria a votar en el referèndum de l'Estatut i després va insinuar que hi votaria contra. ¿Recorda aquesta reunió?

—És tan simple com ho dieu vosaltres.

Aquesta reunió devia ser a final de setembre. Doncs a començament de setembre nosaltres vam proposar al president de votar no i de tornar a començar per a fer un Estatut nou.

—¿Tarradellas va tenir por d'adoptar aquesta actitud?

—Tarradellas... era molt gran i tenia por d'enfrontar-se als partits.

—Si vostè hagués de dir què va votar Tarradellas en el referèndum de l'Estatut, ¿què diria?

—Jo crec que va votar a favor. Home, jo era conseller de Governació i vaig haver de fer actes de propaganda a favor de l'Estatut perquè els partits no en feien. I vam haver de fer propaganda institucional. L'únic acte important que es va fer va ser reunir els 980 alcaldes de Catalunya al Palau de Congressos, i allò ho vaig organitzar jo, que precisament estava contra l'Estatut.

—¿Però Tarradellas era contrari a l'Estatut perquè no l'hi havien consultat o perquè el trobava poca cosa?

—No em costa res de dir que era per culpa del contingut, perquè posteriorment tots hem vist que aquell Estatut és insuficient. Però també hi ha una qüestió de forma, perquè la cosa normal, lògica, fins i tot exigible, era que la Generalitat intervingués en la redacció de l'Estatut.

—¿Els partits no van prescindir-ne per venjança? La tornada de Tarradellas els va superar...

—Evidentment. Però, és clar, em direu que allò va ser com un joc de nens...

—Segons vostè, doncs, els partits que van redactar l'Estatut no tenien una idea de l'estat...

—Home, no vull insultar però... efectivament.

—Una idea de l'estat molt precària.

—No tenien experiència de res.

—Però Tarradellas tampoc no tenia experiència...

—Sí, ¡ui, Mare de Déu! En primer lloc, no havia fet res més que fer política des que tenia catorze anys. Segon, la República va ser una escola important, i la guerra civil una altra. I en tercer lloc, Tarradellas passa gairebé quaranta anys a França observant el panorama polític francès, que és molt interessant. I a més, li tocà de viure la figura de De Gaulle.

—L'Estatut, l'havia d'aprovar l'Assemblea de Parlamentaris catalans a

convocatòria del president, i Tarradellas la va convocar esgotant els terminis per impedir que l'Estatut es presentés a Madrid a temps. Felip Solé Sabarís defensa la teoria que Tarradellas va posar traves a l'Estatut fins a l'últim moment perquè en realitat es volia mantenir quatre anys més a la presidència. ¿Hi està d'acord?

—Ell va dir: "A mi no em consulten, no em vénen a veure, ¿i ara volen que jo presideixi aquesta Assemblea de Parlamentaris?". La cosa va penjar d'un fil fins a l'últim minut i, perquè no fos dit

JORDI MORERA

"Sureda, Bricall i jo vam proposar a Tarradellas que recomanés el vot contrari a l'Estatut"

que no es feia per culpa d'ell, la va convocar. Però la cosa correcta hauria estat que els partits haguessin presentat el projecte d'Estatut disciplinadament davant el president Tarradellas. Jo recordo que em deia: "Tranquil, que ja vindran..." Ell es pensava que els partits vindrien a presentar-li l'Estatut i a demanar-li la benedicció. No van venir. En aquest país sembla que no s'accepti el necessari respecte a les institucions. Quan un és president ha de ser respectat. No pot ser, per exemple, aquests enfrontaments entre un alcalde i la Generalitat. Jo, com que sóc ciutadà suís, ho puc dir: És inconcebible

a Suïssa, que un ajuntament s'enfronti a un govern cantonal. El govern del cantó priva sempre. Fixeu-vos bé, el cantó de Ginebra es diu "Republique de Genève", el cantó de Friburg es diu "Etat de Fribourg". Cadascú es posa el nom que vol, però es manté la jerarquia. Això és la mentalitat federal que tenen a Suïssa; és claríssima. Allà tot va per ordre rigorós. Només hi ha tres nivells: federal, cantonal i local. I això fa funcionar un estat. Un exemple: la nacionalitat suïssa pròpiament dita no existeix. Allà no existeix aquest crit de ¡Visca Suïssa! Cridar això

seria molt mal vist. Un suís pur diu "jo no sóc suís, jo sóc ginebrí". Per a ser ciutadà suís has d'anar a un ajuntament i demanar de ser ciutadà d'aquell ajuntament. Un cop ho has aconseguit, vas al cantó i dius "voldria ser ciutadà d'aquest cantó". I quan ets ciutadà del cantó, vas al govern federal i demanes de ser ciutadà suís. Tot va de baix a dalt. Per mi és molt important això. Això és una democràcia pura, puríssima. Però s'ha de ser protestant, es veu...

—Però vostè no és religiós...

—Jo no estic contra les religions. Però el catòlic el primer que farà serà la trampa, buscar l'amiguisme... Aquesta falta de principis de convivència és nefasta. No es pot conviure en un país en el qual la gent no faci el que ha de fer. Però, tornant al que dèiem: no hi ha respecte institucional. Jo no sóc monàrquic, però sí hi ha un rei, l'has de respectar. Si no, mal assumpte. I això és el que feien els partits amb el Tarradellas. Els va empenyar que Tarradellas els guanyés la jugada.

ELS HOMES DEL PRESIDENT

—¿Vostè com va entrar en el govern?

—La relació de Tarradellas amb el conseller de Governació, Frederic Rahola, s'havia refredat fins al punt que ni el rebia al despatx. Em va demanar que jo assumís la conselleria. Jo sóc disciplinat i vaig acceptar-ho, pensant que potser encara estàvem a temps de fer alguna cosa. Però no hi havia res a fer, ell claudicava... Li costava molt d'enfrontar-se amb els partits.

—I els únics sacrificats van ser precisament els anomenats "homes del president": Frederic Rahola i vostè mateix.

—En el primer govern jo estava darrere la cortina. A Josep Lluís Sureda, Josep Maria Bricall i jo, ens deien els homes del president. I sí que ho érem. Estàvem darrere la cortina. Tarradellas em deia: "Manel, vós sou el *père Joseph*".

—¿El *père Joseph*?

—El *père Joseph* era un caputxí, l'assessor de Richelieu. I jo deia "vós sou en Richelieu, però jo sóc un pobre desgraciat".

—¿L'atreia la idea de ser conseller de la Generalitat?

—Quan Tarradellas em proposa de ser conseller de Governació jo faig un gran sacrifici econòmic. Suposo que no costa gaire de creure, perquè renunciant al meu bufet renunciava als diners que guanyava. I ser conseller de la Generalitat en aquell moment representava un sou molt modest. I em sacrifico, una vegada més. Perquè quan vaig anar a l'Institut de Moneda deixava de ser director de Banc per passar a cobrar menys. Perquè sóc disciplinat i de bona fe, i no concebo que algú pugui prendre la cartereta del veí. Se'm fa difícil. A mi, m'agrada la gent que té fe en un cosa i actua en conseqüència, la gent que és coherent tota la vida.

—No tothom va estar d'acord amb el seu nomenament, ¿oi?

—Sí, fins i tot el conseller de Governació havia de passar per l'assemblea dels partits, que havien d'acceptar-lo. Els comunistes voten a favor meu sense cap mena de problema, i els socialistes voten en contra. I l'argument que donen en una nota oficial és que el senyor Ortínez és advocat de les multinacionals. Digueu-me si això no fa riure avui dia. Avui tots ells volen ser advocats de les multinacionals. No n'hi ha ni un que se n'abstingui.

—L'any 1980, quan Pujol va guanyar les eleccions, sembla que Tarradellas no volia abandonar la Casa dels Canonges. Aquesta anècdota no és de gaire respecte a les institucions...

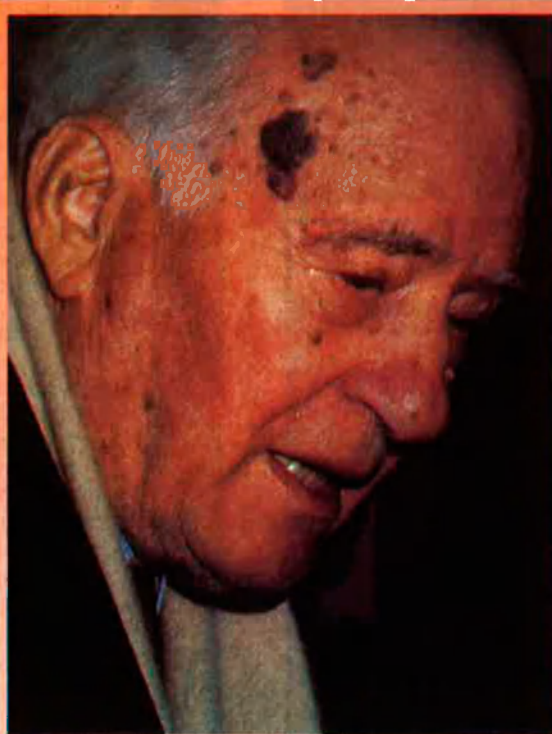
—Nooo, això és absolutament fals, i a més és una falta de respecte. Això només ho diu la gent que no sap res de res i que té ganes d'emprenyar. ¿Dir això sí que és una falta de respecte a les institucions! Fixeu-vos bé: quan Tarradellas arriba es troba amb una Casa dels Canonges feta a mida del Samaranch. ¿Com volíeu que s'hi trobés bé?

—El que és cert és que Tarradellas no va aconseguir mai una relació fluida amb Pujol.

—Tarradellas, per exemple, que no era antireligiós, deia "¿Com voleu que cregui en un partit que té per patró la Mare de Déu de Montserrat? ¿Que no ho veieu que així no es va enlloc?". És el mateix que el PNB, que té la Mare de Déu de Begonya.

—Tarradellas va dir allò de "Pujol es mor de ganes de ser president, i Ravenós es mor de por". ¿Tenia raó?

—Això no feia falta que ho digués en

"L'error de Tarradellas va ser de nomenar uns consellers que depenien dels partits, i no d'ell"

Tarradellas. És una cosa notòria.

—¿Tarradellas no es pensava que Catalunya era més feble del que realment era?

Jo li deia: "L'home més fort d'Espanya sou vós". I ell preguntava per què. "Perquè teniu un poble al darrere!". No l'hi tenia nígú, un poble sencer. Una manifestació com la de l'Onze de Setembre del 1977, o la de la seva arribada a Barcelona, no es podia fer enlloc més. I és que hi ha dues coses que són intocables, que no es poden destruir: els sentiments religiosos i els sentiments nacionalistes. La prova, la teniu als països de l'Est. El

nacionalisme és una cosa purament sentimental contra la qual no hi ha res a fer. No t'hi pots oposar, perquè es guarda dintre i es transmet per herència. Stalin va traslladar físicament poblacions senceres de milions de persones i no va aconseguir eliminar els fets nacionals.

—¿L'encaix de Catalunya amb Espanya, està resolt?

—Ui, no ho sé. Passa una cosa curiósíssima: diuen que els Estats Units tenen la mateixa constitució des de fa dos-cents anys. Però ningú no diu que hi han fet setanta-sis o setanta-set addenda que modifiquen la constitució. La mitjana és d'un addendum cada tres anys. La constitució, per definició, és modificable. Es tracta que hi hagi un procediment per fer-ho.

—¿La solució final és la federació, la confederació, o un estat propi per a Catalunya?

—Jo no sóc federalista, perquè no crec en Extremadura com a estat federat. No crec en un estat federat que es digui La Rioja. El federalisme espanyol és fals, no respon a cap veritat. A mi em costa de creure que hi hagi un sentiment nacional en aquests llocs, o a Madrid. ¿Què vol dir la Comunitat Autònoma de Madrid? Els madrilenys se'n foten més que ningú.

—Per acabar. ¿Ara ja es pot dir tota la veritat sobre la transició?

—És evident que la successió monàrquica de Franco és discutible. Però també és veritat que la transició pacífica no era possible més que després d'una expansió econòmica que hagués augmentat el nivell de vida de tal forma que hi hagués classe mitjana suficient. I una altra cosa: es va transformar l'estat sense transgredir les lleis

de l'estat. La gran obra genial de Fernández Miranda és que amb les lleis franquistes canvia de règim. Naturalment això exigeix unes corts que es fan l'harakiri. Però se'l fan. I així va ser possible la transició pacífica. Si no és així, has d'anar a la revolució. I la revolució és molt incòmoda, eh. Després de la guerra civil era molt difícil fer una revolució en aquest país. La gent no la volia. L'any 1975 la gent encara tenia memòria de la guerra civil, i la gent ho veia molt clar: allò, no. El que sigui, però allò no.

O. Malló / E. Voltas